

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi liikennevalvontaa
vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ja tieliikennelain 75 §:n
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä. Lailla korvattaisiin nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annettu laki.

Ehdotetulla lailla kiellettäisiin tieliikenteen valvontalaitteen paljastamiseen tai sen toiminnan häiritsemiseen tarkoitetun laitteen käyttö tai hallussapito tieliikennelaissa tarkoitettulla tiellä Suomessa rekisteröidyssä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa.

Lakia sovellettaisiin laitteisiin, joilla on tarkoitus vaikeuttaa liikennevalvontaa ja joilla pyritään mahdollistamaan liikennesääntöjen rikkominen ilman kiinnijäämisen ja rikosoikeudellisten seuraamusten riskiä.

Lisäksi ehdotetaan kiellettäväksi kyseisten laitteiden maahantuonti ja valmistus levittämistarkoituksessa, kaupan pitäminen, myynti

ja muu luovutus sekä asentaminen moottorikäyttöiseen ajoneuvoon tai sen perävaunuun. Ehdotuksen mukaan laitteiden käyttöä tai hallussapitoa koskevan kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoa. Lainvastaisesta laitteiden levittämisestä ehdotetaan seuraamukseksi sakkoa tai vankeutta enintään kolme kuukautta.

Kielletty laite tuomittaisiin valtiolle menetyksi. Ehdotus sisältää myös säännökset kotietsinnän ja henkilöön käyvän tarkastuksen toimittamisesta valvontalaitteen paljastimen tai häirintälaitteen löytämiseksi.

Lisäksi tieliikennelain ajokiellon määräämisen perusteita koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun lait on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Tutkanpaljastimien ja tieliikenteen nopeusvalvontatutkan toimintaa häiritsevien laitteiden kieltämisestä on säännökset nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltä-

misestä annetussa laissa (733/1985), jäljempänä tutkanpaljastinlaki. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan tutkanpaljastimella tarkoitetaan tässä laissa laitetta, joka on tarkoitettu tai jota käytetään tieliikenteen nopeusvalvontatutkan ilmaisemiseen tai paljastamiseen.

Lain soveltamisala rajattiin niiden tarpeiden mukaan, jotka poliisilla oli lain säätä-

misaikana. Poliisi on jo kauan käyttänyt liikennevalvonnassa erilaisia teknisiä välineitä kuten tutkaa, kameraa, videokameraa ja ajoneuvon keskinopeuden laskevaa laitetta. Lakia säädettyä ajoneuvojen nopeuksien mittaamiseen tarkoitettu liikennetutka oli ainoa poliisin käyttämä laite, jonka havaitsemiseksi autoilijoilla oli käytössään paljastinlaitteita. Lisäksi markkinoita varten oli kehitteillä autoilijoille tarkoitettuja laitteita, joilla tutkan toimintaa voitaisiin teknisin keinoin häiritä ja joiden odotettiin pian olevan myös suomalaisten autoilijoiden käytettävissä. Kyseisten laitteiden käytöstä aiheutuvan liikenneturvallisuusrisin johdosta oli tarpeen säätää laki, jolla kiellettiin tutkanpaljastimien ja tutkaa häiritsevien laitteiden käyttö sekä niiden maahantuonti ja valmistus levittämistarkoituksessa, kaupan pitäminen, myynti ja muu luovutus sekä asentaminen moottorikäyttöiseen ajoneuvoon tai sen perävaunuun.

1.2. Nykytilan arviointia

Tekniikan ja elektroniikan nopea kehittyminen on viime vuosina tuonut uusia liikennevalvontaan soveltuvia laitteita, joita voidaan käyttää valvottaessa ajoneuvojen nopeuksien, ajoetäisyyksien ja suurimpien sallittujen painojen noudattamista sekä risteyksissä valo-opasteiden noudattamista. Esimerkiksi ajoneuvojen nopeuksien mittaamiseen poliisilla on vuodesta 1994 lähtien ollut liikennevalvontaa varten käytössään lasertoimintoisia nopeusvalvontalaitteita. Laitteet eroavat nopeusvalvontatutkista siten, että ne mittaavat nopeuden käyttäen laservaloaaltoa radioaaltojen sijasta. Lasertoimintoisia nopeusvalvontalaitteita ei voida pitää nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain tarkoittamina nopeusvalvontatutkina. Siten mainitun lain soveltamisala ei kata tällaisten laitteiden paljastamiseen tai ilmaisemiseen tarkoitettuja laitteita taikka laitteita, joiden tarkoituksena on häiritä tieliikenteen nopeusvalvontalaitteiden toimintaa. Lisäksi poliisi on vuosina 1996 ja 1997 laajentanut automaattisen kameralaitteiston käyttöä nopeusvalvonnassa sekä aloittanut automaattisen liikennevalvovannon. Näissä tullaan käyttämään muun muassa lasertoimintoisia nopeudenmittauslaitteita. Mainitut mittauslaitteet tai niiden ja muiden valvontalaitteiden yhdistelmät eivät ole tutkanpaljas-

tinlain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja valvontalaitteita.

Elektronisten ja teknisten laitteiden nopean tuotekehityksen vuoksi poliisin käyttöön tulee yhä kehittyneempiä liikenteen valvontalaitteita. Nopeusvalvonnassa käytetään yhä enemmän laser- ja digitaalitekniikkaa, joka mahdollistaa nykyistä tehokkaammin esimerkiksi nopeusrajoitusten rikkojien poiminnan liikennevirrasta. Laitteisiin voidaan yhdistää digitaaliset kamerat tai videokamerat, jotka tallentavat ajoneuvon kuvan ja tapahtumatiedot. Lisäksi voidaan laitteistoon kytketyllä rekisterinumeron lukulaitteella ja valvontapaikalla olevalla poliisin tietojärjestelmän siirtotyöasemalla kyseinen ajoneuvo yksilöidä ajoneuvorekisteritietojen perusteella välittömästi. Mainittua tekniikkaa voidaan käyttää myös valo-opasteiden noudattamista koskevassa liikennevalvonnassa.

Ajoneuvojen ajoetäisyyksiä voidaan mitata lasertoimintoisilla laitteilla. Poliisi voi radiosignaalin avulla siirtää mittauspisteestä tapahtumaa koskevat kuva- ja muut tiedot digitaalisessa muodossa haluamaansa paikkaan esimerkiksi pysäytyspartiolle. Lisäksi on mahdollista automaattiseen valvontaan perustuvassa järjestelmässä siirtää kuvat ja muut tiedot radiosignaalin tai puhelinverkon avulla poliisin toimipisteeseen. Suomessa poliisi on harkinnut automaattisessa liikennevalvonnassa siirtymistä valvontatietojen digitaaliseen tallennukseen ja siirtoon.

Ajoneuvojen suurimpia sallittuja painoja ja mittoja voidaan nykyisellä tekniikalla valvoa ajoneuvoja pysäyttämättä. Ajoina asennetuilla antureilla voidaan selvittää ajoneuvon paino ja lasermittauslaitteella sen mitat. Valvontatoimenpiteet voidaan tällöin suunnata niihin ajoneuvoihin, jotka ylittävät säädetyt mitat. Digitaalisen tiedon siirtoon valvontalaitteiden välillä voidaan lisäksi käyttää infrapunatekniikkaa esimerkiksi automaattisen valvontalaitteen aktivoimiseksi ajoneuvon lähestyessä valvontapaikkaa.

Käyttöön otettavien ja käytössä olevien uusimpien valvontalaitteiden toiminta perustuu yhä useammin laser-, infrapuna- tai digitaalitekniikkaan. Valvonnassa hankittuja tietoja säilytetään, käsitellään ja siirretään myös yhä useammin digitaalisessa muodossa. Tiedon siirrosta käytetään joko radioaaltoja tai kaapeliverkkoa.

Liikennevalvontaan tarkoitettujen kehittyneiden laitteiden käyttöönoton myötä markkinoille tulee samanaikaisesti yhä kehit-

tyneempiä valvontalaitteiden paljastamiseen ja häiritsemiseen tarkoitettuja laitteita. Esimerkiksi lasertoimintoisten nopeusvalvontalaitteiden paljastamiseen tai häirintään tarkoitettuja laitteita on nykyisin autoilijoiden saatavilla eikä niiden käyttö nyky säännösten mukaan ole kiellettyä. On todennäköistä, että uusien paljastin- ja häirintälaitteiden tarjonnan lisääntyessä autoilijat hankkivat ja ryhtyvät käyttämään mainittuja laitteita tarkoituksenaan vaikeuttaa liikennevalvontaa ja pyrkiä mahdollistamaan liikennesääntöjen rikkominen ilman kiinnijäämisen ja rikosoikeudellisten seuraamusten riskiä. Valvonnan kiertämiseen tähtäävä valvontalaitteiden paljastimien ja häirintälaitteiden käyttö lisää liikennesäännöistä piittaamatonta käyttäytymistä ja siten myös liikenteen onnettomuusriskiä. Esimerkiksi nopeusvalvontalaitteiden paljastimien käytön on todettu johtavan liikenneturvallisuutta heikentäviin nopeusrajoitusten rikkomisiin. Kyseisten paljastinlaitteiden käytön on lisäksi todettu aiheuttavan vaaratilanteita muille ajoneuvoille tilanteissa, joissa paljastinta käyttävä kuljettaja suorittaa äkkijarrutuksen paljastimen hälyttäessä poliisin nopeusvalvontalaitteesta. Sallimalla valvontalaitteiden paljastimien tai häirintälaitteiden käyttö muulta kuin tutkanpaljastinlain kattamalta osalta vaarannettaisiin valvonnan toteutuminen häiriöittä.

Edellä mainituista syistä olisi tarpeen säätää laki, jonka soveltamisala ulottuisi sekä jo käytössä oleviin että myös tulevaisuudessa käyttöön otettaviin liikennevalvontaa vaikeuttaviin laitteisiin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden käytön ja hallussapidon kieltämisellä voidaan parantaa liikenneturvallisuutta. Kyseisten laitteiden käyttö on omiaan lisäämään liikennesäännöistä piittaamatonta käyttäytymistä, mikä puolestaan lisää liikenneonnettomuuksien riskiä. Ehdotettu laki vähentäisi ajoneuvojen kuljettajien mahdollisuuksia liikennesääntöjen rikkomiseen ilman kiinnijäämisen riskiä. Ajoneuvojen kuljettajien tietoisuus siitä, että liikennevalvontaa vaikeuttaviin laitteisiin suhtaudutaan kielteisesti, parantaisi kuljettajien liikennemoraalia.

Ehdotetun lain tavoitteena on tutkanpaljastinlakiin verrattuna ulottaa liikennevalvontaa

vaikeuttavien laitteiden kieltö koskemaan kaikkia laitteita, jotka ovat tarkoitettut tai joita käytetään tieliikenteen valvontalaitteen paljastamiseen taikka sen toiminnan häiritsemiseen. Liikennevalvonnessa käytettäviä tekniikan ja elektroniikan sovellutuksia kehitetään jatkuvasti, mistä syystä on perusteltua säätää laki soveltamisalaltaan väljäksi. Kiellettyjä laitteita olisivat nimenomaan valvonnan vaikeuttamiseen tarkoitettut laitteet.

Ehdotetun lain 1 §:ssä tarkoitettu tieliikenteen valvontalaite voi perustua esimerkiksi radio-, laservalo- tai infrapuna-aaltojen käyttöön taikka johonkin muuhun tekniseen ratkaisuun. Laite voi olla yhdistettynä johonkin muuhun tieliikenteen valvontaan tarkoitettuun laitteeseen kuten esimerkiksi liikennevalvonnassa käytettyyn automaattiseen kameraan. Lain tarkoittamia valvontalaitteita olisivat myös ajoneuvojen etäisyyksiä tai ajoneuvojen painoja ja mittoja tai muita vastaavia seikkoja mittaavat laitteet. Pykälässä tarkoitettuja kiellettyjä valvontaa vaikeuttavia laitteita olisivat siten kaikki edellä mainittujen valvontalaitteiden paljastamiseen tai niiden toiminnan häiritsemiseen tarkoitettut laitteet.

Poliisin keskeisenä keinona liikenneturvallisuuden parantamiseksi on liikennevalvonnan ja tältä osin erityisesti ajotapavalvonnan avulla vähentää liikenneturvallisuutta vaarantavaa käyttäytymistä liikenteessä. Kyetäkseen suoriutumaan tehokkaasti valvontatehtävistään poliisilta edellytetään valvontavälineiden jatkuvaa kehittämistä ja uusien teknisten valvontamenetelmien käyttöönottoa. Poliisin henkilöresurssien niukkuus on kuitenkin vaikeuttanut poliisin mahdollisuuksia ylläpitää nykyistä liikennevalvonnan tasoa. Teknisten valvontavälineiden käyttöä lisäämällä voidaan osittain korvata resurssivajauksesta johtuva liikennevalvonnan mahdollinen heikkeneminen. Tällöin on välttämätöntä, että hallituksen esityksen mukaisesti voidaan turvata teknisin laittein suoritettava häiriötön liikennevalvonta.

Ehdotettu laki vastaa pääosiltaan voimassa olevaa tutkanpaljastinlakia. Nykyisen lain korvaaminen uudella lailla on perusteltua soveltamisalan laajentamisen johdosta. Samalla on tarkoituksena ollut säätää pykäläjattelun ja otsikoinnin osalta selkeämpi laki nykyiseen tutkanpaljastinlakiin verrattuna.

Tieliikennelain (267/1981) 75 §:n ajokielon määräämisen perusteita koskevia säännöksiä ehdotetaan samalla muutettaviksi.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

3.2. Vaikutukset liikenteeseen

Muutoksella varmistetaan liikenteen val-

vonnan tehokkuus, mikä osaltaan parantaisi liikenneturvallisuutta. Muutos parantaa samalla tienkäyttäjien oikeusturvaa ja edistää kansalaisten tasavertaista kohtelua.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne-ministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu oikeusministeriötä ja sisäasiainministeriötä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä

1 §. *Soveltaisala.* Laki koskisi tieliikenteen valvontalaitteen paljastamiseen tai sen toiminnan häiritsemiseen tarkoitettuja laitteita. Tieliikenteen valvontaan tarkoitettuina laitteina voivat olla esimerkiksi ajoneuvojen ajonopeuksien, ajoetäisyyksien ja suurimpien sallittujen painojen ja mittojen sekä valo-opasteiden noudattamisen valvonnassa käytetyt laitteet. Valvontalaitteen toiminta voi perustua esimerkiksi radioaaltojen, laser-valoaaltojen, digitaalitekniikan tai jonkin muun teknisen ratkaisun käyttöön. Laitte voisi olla yhdistettynä johonkin muuhun tieliikenteen valvontaan tarkoitettuun laitteeseen kuten liikennevalvonnassa käytettyyn automaattiseen kameraan tai videokameraan. Pykälässä tarkoitettuja kiellettyjä laitteita olisivat kaikki edellä mainittujen valvontalaitteiden paljastamiseen tai niiden toiminnan häiritsemiseen nimenomaisesti tarkoitettut laitteet. Lisäksi olisi kiellettyä käyttää muuhun käyttöön tarkoitettuja luvallisia laitteita, joita voidaan käyttää valvontalaitteen paljastamiseen tai häirintään. Valvontalaitteiden häirintään tarkoitettuna kiellettyinä laitteena ei kuitenkaan pidettäisi sellaista muuhun tarkoitukseen käytettävää luvallista laitetta, joka epäkuntoisuuden tai muun syyn takia aiheuttaa häiriötä liikenteen valvontalaitteelle.

2 §. *Laitteen käyttö, hallussapito ja luovuttaminen.* Pykälän säännökset vastaavat nykyisen tutkanpaljastinlain 2 §:n säännöksiä.

3 §. *Valvontalaiterikkomus.* Rikkomuksen nimeksi ehdotetaan valvontalaiterikkomus, joka kattaisi lain 2 §:n 1 momentissa kielletyt teot. Pykälä vastaa asiallisesti nykyisen tutkanpaljastinlain 3 §:n 1 momenttia, jossa on säädetty tutkanpaljastinrikkomuksesta.

Tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan ajo-oikeuden haltija on määrätävä ajokieltoon, jos hän on syyllistynyt säännöksessä mainittuun vähimmäismäärään tieliikennelaissa rangaistaviin tekoihin. Näihin tekoihin on säännöksessä rinnastettu syyllistyminen tutkanpaljastinrikkomukseen. Kyseinen tieliikennelain kohta ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että muihin liikenneriikkomuksiin rinnastettavana kieltoon määräämisen perusteena olevana tekona pidettäisiin valvontalaiterikkomusta.

4 §. *Valvontalaiterikos.* Ehdotetun säännöksen mukaan 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Rikoksen nimeksi ehdotetaan valvontalaiterikos. Pykälän säännös vastaa rikoksen nimeä lukuun ottamatta tutkanpaljastinlain 3 §:n 2 momentin säännöstä.

5 §. *Ilmoitus rekisterinpitäjälle.* Pykälä sisältää velvollisuuden ilmoittaa valvontalaiterikkomusta koskevasta päätöksestä rekiste-

rinpitäjälle. Asianomaisella ministeriöllä tarkoitetaan oikeusministeriötä.

6 §. *Menettämisseuraamus.* Ehdotettu pykälä vastaa nykyisen tutkanpaljastinlain 4 §:ää.

7 §. *Valvontaviranomaiset.* Ehdotettu säännös on tutkanpaljastinlain 3 §:n 3 momentin mukainen.

8 §. *Kotietsintä.* Ehdotettu pykälä koskee kotietsinnän toimittamista valvontalaitteen paljastimen tai häirintälaitteen löytämiseksi. Pykälä vastaa sisällöltään tutkanpaljastinlain 6 §:n 1 momenttia. Pykälän mukaan kotietsintä voidaan suorittaa aina, jos on todennäköistä syytä epäillä, että on tehty valvontalaiterikkomus. Kotietsintä voitaisiin toimittaa ainoastaan ajoneuvossa ja sen perävaunussa sillä perusteella, että epäillä tehdyn mainittu rikos. Epäilyille olisi oltava todennäköiset perusteet. Tällaisia perusteita on esimerkiksi kuljettajan ajokäyttäytyminen nopeudenvalvontatilanteessa, josta voidaan päätellä hänellä todennäköisesti olevan käytössään valvontalaitteen paljastimen. Kuljettajan liikennesäännöistä piittaamaton käyttäytyminen esimerkiksi valo-ohjatussa risteyksessä, joka on varustettu yleisesti tiedossa olevin valvontalaittein, voi myös olla osoituksena valvontaa vaikeuttavan laitteen käytöstä. Valvontalaitteen paljastamiseen tai sen toiminnan häiritsemiseen tarkoitetun laitteen käyttö ajoneuvoa kuljettaessa ei kuitenkaan oikeuttaisi kotietsintään ajoneuvon kuljettajan tai matkustajan asunnossa. Rakennuksessa, luoneessa taikka suljetussa säilytyspaikassa voitaisiin toimittaa kotietsintä vain, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että sitä käytetään laitteen maahan tuontivarastona taikka valmistus-, kaupantulo-, myynti-, luovutus- tai asennuspaikkana. Kotietsinnän toimittamisessa noudatetaan pakkokeinolain (450/1987) säännöksiä.

9 §. *Henkilöntarkastus.* Pykälän säännökset vastaavat sisällöltään nykyisen tutkanpaljastinlain 6 §:n 2 momentin säännöksiä. Edellytykset henkilöntarkastuksen toimittamiseen ovat tiukemmat kuin kotietsinnän toimittamisessa. Erittäin todennäköiset perusteet olisivat olemassa esimerkiksi silloin, kun kuljettaja äkillisesti muuttaa ajokäyttäytymistään liikenteen valvontalaitteen toiminta-alueella tai kun liikennettä valvovan poliisin käytössä olevin teknisin laittein voidaan todentaa ajoneuvossa käytettävän valvontalaitteen paljastamiseen tai sen toiminnan häiritsemiseen tarkoitettua laitetta. Henkilöntar-

kastuksessa noudatetaan pakkokeinolain säännöksiä.

10 §. *Virkamiehen toimivalta.* Poliisi-, tulli- ja rajavartiomiehellä olisi ehdotuksen mukaan oikeus ottaa valvontalaitteen paljastin tai vastaava laite pois ajoneuvosta tai sen perävaunusta. Tulli- ja rajavartiomiehellä oikeus olisi vain heidän suorittaessaan virkatehtäviä. Tutkanpaljastinlain 7 §:n mukaan katsastusmiehillä on nykyään vastaava oikeus pakkokeinon käyttöön. Katsastustoiminnan yksityistämisen myötä muuttui katsastusmiesten oikeudellinen asema, mistä syystä edellytyksiä virkamiesasemaa edellyttävien valtuuksien käytölle ei enää ole.

11 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

12 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt lain ja laki on vahvistettu. Lailla kumottaisiin nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annettu laki siihen myöhemmin tehdyne muutoksineen.

1.2. Tieliikennelaki

75 §. *Perusteet ajokieltoon määräämiselle.* Pykälän 2 momentin 4 kohdassa mainitut lain ja rikoksen nimet ehdotetaan muutettaviksi. Ajokiellon määräämisen perusteita ehdotetaan laajennettaviksi kaikkiin valvontalaiterikkomuksiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettujen lainmuutosten lisäksi on tarkoitus muuttaa ajokorttiasetusta. Asetusluonnos on tämän esityksen liitteenä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

4. Säättämisjärjestys

Liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ehdotetun lain 6 §, joka koskee menettämisseuraamusta, merkitsee puuttu-

mista hallitusmuodon 12 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Pykälän 2 momentin mukaan lailla säädetään omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan.

Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) perustelujen mukaan hallitusmuodon 12 §:n säännösten tulkintakäytäntö oli tarkoitus säilyttää ennallaan aikaisemmin voimassa olleen 6 §:n vastaavaan säännökseen verrattuna.

Säädettyä voimassa olevaa nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annettua lakia perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PerVL 12/1985 vp), ettei silloin voimassa olleen hallitusmuodon 6 §:n mukainen omaisuudensuoja vakiintuneen lainsäädäntökäytännön mukaan estä kriminalisointia edes silloin kun kriminalisointin seurauksena on se, ettei omistaja voi laillisesti käyttää hallussaan olevaa omaisuutta ja kriminalisointiin liittyy kielletyllä tavalla käytetyn omaisuuden valtiolle menettämisen uhka. Lausunnon mukaan muun muassa menettämisseuraamus voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säädetyllä lailla. Lisäksi valiokunta katsoi, että kun tavarahan ainoana tarkoituksena on estää lainsäätäjän tahdon toteuttaminen, niin tavarahan käyttö voidaan perustellusti kieltää ilman, että tästä aiheutuva vahinko korvataan erikseen omistajalle.

Käsillä olevassa lakiehdotuksessa kriminalisointi kohdistuu rajoitetun omaisuuden käyttämiseen eikä kohteeksi joutuvalla omaisuudella ole yleisesti ottaen huomattavaa merkitystä omistajalle. Kyse on laitteista, joilla vaikeutetaan liikennevalvontaa ja pyritään mahdollistamaan liikennesääntöjen rikominen ilman kiinnijäämisen ja rikosoikeudellisten seuraamusten riskiä. Liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden käyttöä ei myöskään voida pitää lainalaisessa yhteiskunnassa hyväksyttävänä.

Ehdotetun uuden lain 8 §:n mukaan voidaan ajoneuvossa tai sen perävaunussa toimittaa kotietsintä, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty valvontalaiterikkomus. Ehdotettu toimenpide merkitsee puuttumista hallitusmuodon 8 §:ssä turvattuun kotirauhan suojaan. Pykälän 3 momentin mukaan voidaan kuitenkin lailla säätää välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä perusoikeuksien turvaami-

seksi ja rikosten selvittämiseksi. Tällaisia puuttumisia kotirauhan piiriin koskee välttämättömyysvaatimus, joka rajoittaa sekä niitä tilanteita, joihin tarkastusvaltuus voidaan antaa, että sitä laajuutta, jossa tarkastusvaltuutta voidaan käyttää. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmissa kannanotoissaan yleisesti edellyttänyt, että kotirauhan piiriin puuttumisesta on sädetty lailla ja että puuttuminen on pääsääntöisesti mahdollista vain tärkeän yleisen edun sitä vaatiessa. Kotietsinnän lisäksi myös muunlaisista kotirauhan piiriin ulottuvista tarkastuksista on katsottu voitavan säätää tietyin edellytyksin tavallisella lailla.

Lakiehdotuksen tavoitteena on saada kattavasti aikaiseksi liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden käytön ja kauppaamisen kriminalisointi. Laitteen ollessa ajoneuvossa kotietsintä voitaisiin toimittaa, jos on perusteita epäillä, että on tehty valvontalaiterikkomus. Sen sijaan asunnossa tai muussa vastaavassa paikassa toimitettava kotietsintä on perusteltu vain, jos on syytä epäillä, että asuntoa käytetään lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettujen laitteiden maahantuontivarastona taikka valmistus-, kaupanpito-, myynti-, luovutus- tai asennuspaikkana.

Ehdotetun lain 9 §:n mukaan voidaan toimittaa pakkokeinolaissa tarkoitettu henkilöntarkastus ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle, jos on erittäin todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty valvontalaiterikkomus. Hallitusmuodon 6 §:n 1 momentissa on säännös jokaisen oikeudesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Perustuslakivaliokunta on tulkinnoissaan asettanut aikaisempaa tiukempia vaatimuksia henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumiselle. Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että rajoitusten tulee perustua lakiin ja täyttää tulkintakäytännössä täsmennyvät hyväksyttävyyden ja välttämättömyysvaatimukset. Tältä osin on merkitystä perustuslakivaliokunnan uudemmallalla tulkintakäytännöllä sekä perusoikeussäännösten ja ihmisoikeussopimusten tarjoaman suojan yhteisvaikutuksella. Mielivaltaisen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumisen kieltä rajoittaa mainitun hallituksen esityksen mukaan lainsäätäjän mahdollisuuksia määrätä henkilökohtaisen

koskemattomuuden puuttumisen perusteista sekä edellyttää, että laissa varmistetaan oikeusturvan säilyminen myös kohdistettaessa henkilöön henkilökohtaisen koskemattomuuden rajoituksia.

Henkilön koskemattomuuteen kohdistuva puuttuminen ja sen edellytykset määritellään tarkasti laissa ja rajoitukset ovat tärkeänyleisen edun vaatimia. Ehdotetun henkilöntarkastuksen toimittaminen merkitsisi niin vähäistä puuttumista henkilön ruumiilliseen koskemattomuuteen, ettei sen voida katsoa kohdistuvan henkilökohtaisen suojan ytimeen. Rajoitusten on lisäksi katsottava olevan suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Edellä mainituista syistä liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä ehdotettu laki voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisen lain säätämisestä määrättyssä järjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin tarpeellisena, että lakiehdotuksesta hankitaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltaamisala

Tätä lakia sovelletaan laitteeseen, joka on tarkoitettu tai jota käytetään tieliikenteen valvontalaitteen paljastamiseen tai sen toiminnan häiritsemiseen.

2 §

Laitteen käyttö, hallussapito ja luovuttaminen

Edellä 1 §:ssä tarkoitettua laitetta ei saa käyttää eikä pitää hallussa yleiselle liikenteelle tarkoitettulla tai yleiseen liikenteeseen käytetyllä alueella Suomessa rekisteröidyssä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa. Myöskään ulkomailla rekisteröidyssä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa olevaa sanottua laitetta ei saa käyttää Suomen alueella.

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun laitteen maahan-tuonti tai valmistus levittämistarkoituksessa on kielletty. Niin ikään on kielletty laitteen pitäminen kaupan, myyminen tai muu luovuttaminen sekä asentaminen moottorikäyttöiseen ajoneuvoon tai sen perävaunuun.

3 §

Valvontalaiterikkomus

Joka tämän lain vastaisesti käyttää tai pitää hallussaan 1 §:ssä tarkoitettua laitetta, on tuomittava *valvontalaiterikkomuksesta* sakkoon.

4 §

Valvontalaiterikos

Joka tämän lain vastaisesti tuo maahan, valmistaa, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa 1 §:ssä tarkoitetun laitteen taikka asentaa tällaisen laitteen ajoneuvoon tai sen

perävaunuun, on tuomittava *valvontalaiterikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

5 §

Ilmoitus rekisterinpitäjälle

Jos joku tuomitaan rangaistukseen moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdystä valvontalaiterikkomuksesta, päätöksestä on ilmoitettava ajokorttirekisteriä pitävälle viranomaiselle asianomaisen ministeriön määrittämällä tavalla.

6 §

Menettämisseuraamus

Tämän lain vastaisesti hallussapidetty tai käytetty taikka maahantuotu, valmistettu, kaupan pidetty, myyty tai muuten luovutettu taikka asennettu laite on tuomittava valtiolle menetetyksi. Jos laite on siirtynyt toiselle taikka hukattu tai hävitetty, sen arvo voidaan kokonaan tai osaksi tuomita menetetyksi.

7 §

Valvontaviranomaiset

Poliisi sekä tull- ja rajavartiolaitos valvovat tämän lain noudattamista.

8 §

Kotietsintä

Jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty 3 §:ssä tarkoitettu valvontalaiterikkomus, voidaan toimittaa pakkokeino-laissa (450/1987) tarkoitettu kotietsintä ajoneuvossa tai sen perävaunussa 1 §:ssä tarkoitetun laitteen löytämiseksi sen estämättä, mitä pakkokeinolain 5 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään.

Kotietsintä voidaan toimittaa vastaavasti

myös rakennuksessa, huoneessa tai suljetussa säilytyspaikassa, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että sitä käytetään laitteen maahantuontivarastona taikka valmistus-, kaupanpito-, myynti-, luovutus- tai asennuspaikkana.

9 §

Henkilöntarkastus

Jos on erittäin todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty 3 §:ssä tarkoitettu valvontalaiterikkomus, voidaan toimittaa pakkokeinolaissa tarkoitettu henkilöntarkastus ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle sen estämättä, mitä pakkokeinolain 5 luvun 10 §:n 1 momentissa säädetään.

10 §

Virkamiehen toimivalta

Poliisimiehellä sekä tulli- ja rajavartiomie-

hellä virkatehtävässään on oikeus ottaa 1 §:ssä tarkoitettu laite pois ajoneuvosta tai sen perävaunusta. Jos laitetta ei voi ottaa pois, ajoneuvon tai sen perävaunun käyttäminen on estettävä niin kuin tieliikennelaissa (267/1981) säädetään.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä 23 päivänä elokuuta 1985 annettu laki (733/1985) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2.

Laki**tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 75 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 754/1995, seuraavasti:

75 §*Perusteet ajokieltoon määräämiselle*

 Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 tai 4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt tämän lain nojalla rangaistavaan te-

koon, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuun valvontalaiterikkomukseen; tai

Tämä laki tulee voimaan
 kuuta 199 .

päivänä

Helsingissä 30 päivänä joulukuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri *Matti Aura*

2.

Laki**tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 75 §:n 2 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 754/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 tai
4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu,
määrättävä ajokieltoon:

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt tämän lain nojalla rangaistavaan tekkoon, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetussa laissa (733/85) tarkoitettuun tutkanpaljastinrikkomukseen; tai

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt tämän lain nojalla rangaistavaan tekkoon, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka *liikennevalvontaa* vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuun *valvontalaiterikkomukseen*; tai

*Tämä laki tulee voimaan
kuuta 199 .*

päivänä

LUONNOS

Liite 2

Asetus**ajokorttiasetuksen 48 §:n muuttamisesta**

Liikenneministerin esittelystä

muutetaan 7 päivänä syyskuuta 1990 annetun ajokorttiasetuksen (845/1990) 48 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on asetuksessa 1600/1995, seuraavasti:

48 §

A jokorttirekisteritiedot

Ajoneuvohallintokeskus pitää ajokorttirekisteriä. Rekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

4) tiedot tehdyiksi epäillyistä ja tehdyistä liikenne rikoksista, niistä seuranneista rangaistuksista ja muista seuraamuksista, jotka on tuomittu tai määrätty tieliikennelain 75

§:n 1 momentissa mainitusta rikoksesta tai muusta moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdystä tieliikennelaissa rangaistavaksi säädetystä rikoksesta taikka valvontalaiterikkomuksesta; rikesakosta tallennetaan tieto vain, jos rikesakko on määrätty ylinopeusrikkomuksesta;

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .